

Голові Комітету з питань енергетики та житлово-комунальних послуг Верховної Ради України

Пану Герусу А.М.

Народним депутатам – членам Комітету Верховної Ради України з питань енергетики та житлово-комунальних послуг

**Вих.№ 30-09/2024
від 30 вересня 2024 р.**

Щодо проєкту Закону № 11392 «Про внесення змін до деяких законів України щодо відновлення та зеленої трансформації енергетичної системи України»

Шановний Андрію Михайловичу!

Шановні Народні депутати - члени Комітету Верховної Ради України з питань енергетики та житлово-комунальних послуг!

Від імені Європейсько-українського енергетичного агентства (ЄУЕА) висловлюємо Вам свою повагу та звертаємось до Вас щодо наступного.

21 серпня 2024 року Верховна Рада України підтримала у першому читанні проєкт Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення умов ведення господарської діяльності», реєстраційний № 11392 (далі – проєкт Закону).

В обґрунтуванні необхідності прийняття закону зазначено, що законопроєкт розроблено з метою суттєвого спрощення умов ведення господарської діяльності у частині приєднання замовників до електричних, газових, теплових мереж та мереж централізованого водопостачання, істотне зменшення витрат часу замовників на приєднання, усунення бар'єрів в процедурі приєднання до інженерних мереж, створення загальнонаціональної геодезичної інформаційно-технічної системи з доступною інформацією про всі інженерні мережі, створення сприятливих умов для залучення інвестицій у розвиток ринків у сферах енергетики та комунальних послуг, забезпечення захисту прав замовників послуг з приєднання щодо отримання цих послуг належної якості в стислі терміни за обґрунтованою вартістю.

Учасники ЄУЕА в цілому позитивно ставляться до зазначеної законодавчої ініціативи та вважають, що вирішення зазначених в обґрунтуванні питань може стати інструментом для прискореного відновлення енергетичного сектору, який потерпає від військової агресії російської федерації, та сприятиме виконанню Україною взятих на себе амбітних планів щодо побудови нової «зеленої» енергетики.

Ми вдячні вам за можливість ознайомитись з порівняльною таблицею, в якій представлені пропозиції та поправки до проєкту Закону, подані народними депутатами до другого читання. За результатами обговорення членами ЄУЕА основних змін до законодавчих актів, що передбачаються проєктом Закону, та пропозиціями і поправками,

поданими народними депутатами до другого читання, ми можемо констатувати, що наше занепокоєння викликають кілька питань, оскільки від способу (підходу) до їх законодавчої реалізації в кінцевому результаті буде залежати чи буде створено умови для подальшого розвитку всіх галузей економіки України (не лише сфери відновлюваної енергетики) або, навпаки, буде погіршено умови для ведення бізнесу в Україні, що створить додаткові до воєнних ризики для реалізації інвесторами нових проєктів в Україні.

Просимо вас, шановні народні депутати, розглянути пропозиції та обґрунтування по викладених питаннях та при прийнятті закону урахувати думку виробників електричної енергії з відновлюваних джерел енергії (далі – ВДЕ) та інвесторів у сферу ВДЕ.

I. Обмеження строку чинності технічних умов на приєднання

Положення проєкту Закону. Схваленим у першому читанні проєктом Закону передбачено, що технічні умови на приєднання до електричних мереж є додатком до договору про приєднання та є чинними не більше трьох років з дня їх видачі, незалежно від зміни замовника.

Проблемні питання. Щодо зазначеного положення проєкту Закону просимо звернути увагу на наступне:

1) Обмеження строку чинності технічних умов на приєднання до електричних мереж буде застосовуватись не лише до проєктів будівництва об'єктів ВДЕ, а також на приєднання будь-яких об'єктів, призначених для виробництва, зберігання, передачі, розподілу та споживання електричної енергії, зокрема на приєднання великих електростанцій, об'єктів промислового та непромислового призначення, житлове будівництво тощо.

2) Строк будівництва будь-якого об'єкту будівництва визначається на основі проєктно-кошторисної документації, розробленої на підставі будівельних норм і стандартів. Будівництво складних об'єктів може передбачати будівництво та введення об'єкта в експлуатацію чергами, що також подовжує строк будівництва об'єкта в цілому.

Відповідно, визначений згідно проєктно-кошторисної документації строк будівництва складних об'єктів може перевищувати трирічний строк.

3) Втрата чинності технічних умов, які є невід'ємним додатком до договору про приєднання, несе ризики для замовника приєднання у вигляді припинення дії договору про приєднання і, відповідно, настання негативних наслідків як то, необхідність звернення до оператора системи передачі за отриманням та виконанням нових технічних умов на приєднання, необґрунтованої втрати часу та коштів замовника приєднання.

4) Для будь-якого інвестора, який витрачає кошти на підготовку проєкта до будівництва, включаючи передпроектні дослідження, розробку проєктно-кошторисної документації, відведення земельних ділянок тощо, важлива правова певність та визначеність щодо долі його інвестицій в Україні.

Шляхи вирішення проблемних питань. В цілому підтримуючи необхідність обмеження строку чинності технічних умов для вирішення питань з існуючими в електроенергетиці зловживаннями зі сторони недобросовісних учасників, які замовляють потужність для приєднання без наявності реальних намірів її використання, вирішенням визначених проблемних питань, на нашу думку, буде передбачити в законі механізм подовження дії технічних умов з обов'язковим визначенням чітких критеріїв (підстав) для такого подовження.

Для реалізації запропонованого рішення просимо підтримати подані народними депутатами А. Герус, І. Совсун до другого читання правки № 43 та № 46, які передбачають можливість подовження строку чинності технічних умов «на строк необхідний для завершення будівництва відповідного об'єкту, що визначається на основі проєктної документації, з урахуванням строку, необхідного для будівництва останньої

черги об'єкта будівництва, але не більше ніж 6 років з дня укладення договору про приєднання». При цьому, обов'язковою умовою для продовження строку чинності технічних умов визначити - наявність погодженої проектно-кошторисної документації (у випадках, передбачених договором про приєднання), оплата вартості приєднання в обсягах та на умовах, визначених договором про приєднання, отримання документів, що надають право на виконання будівельних робіт щодо об'єкта будівництва, приєднання якого відбувається.

II. Попередня плата за приєднання до мереж оператора системи передачі

Положення проєкту Закону. Схваленим у першому читанні проєктом Закону передбачено, що «договір про приєднання та технічні умови на приєднання набирають чинності з дня внесення замовником на рахунок оператора системи передачі частини вартості плати за приєднання у розмірі 10 євро в гривневому еквіваленті на день її сплати, що визначається відповідно до офіційного курсу Національного банку України, за 1 кВт замовленої до приєднання потужності». При цьому, сплачена замовником частина вартості плати за приєднання зараховується як складова плати за приєднання до електричних мереж оператора системи передачі (далі - попередня плата за приєднання).

Проблемні питання. Щодо запропонованого положення проєкту Закону просимо звернути увагу на наступне:

1) Стягнення із замовника попередньої плати за приєднання обґрунтовується необхідністю попередження неконкурентної поведінки з боку недобросовісних замовників, які замовляють потужність для приєднання без наявності реальних намірів її використання. Аналогічної мети має досягати стягнення із замовника плати за бронювання потужності.

В той же час, проєктом Закону встановлено різні розміри плати за бронювання потужності (5 євро в гривневому еквіваленті за 1 кВт броньованої потужності) та попередньої плати за приєднання (10 євро в гривневому еквіваленті за 1 кВт замовленої до приєднання потужності).

Відсутнє фінансово-економічне обґрунтування запропонованого у проєкті Закону розміру попередньої плати за приєднання та розміру плати за бронювання потужності. Не обґрунтовано застосування різних розмірів ставок плати попередньої плати за приєднання та розміру плати за бронювання потужності.

При цьому, незрозумілим залишається той факт, чому інвестор, який знаходиться на більш просунутій стадії реалізації проєкту, повинен здійснювати вдвічі більші витрати, ніж замовник бронювання потужності.

2) Замовник приєднання, сплачуючи під час укладення договору про приєднання 10 євро в гривневому еквіваленті, фактично «заморожує» зазначену суму коштів на рахунку оператора системи передачі на тривалий період часу.

Для замовника приєднання, який зараховує попередню плату за приєднання в гривневому еквіваленті існує ризик значного знецінення внесеної попередньої плати, що пов'язане з тривалістю розробки та узгодження з оператором системи передачі проектно-кошторисної документації, визначення плати за приєднання, укладення додаткової угоди до договору про приєднання (може тривати 1 рік та більше) та ймовірністю несприятливих змін (зростання) курсу іноземних валют протягом цього періоду часу.

3) Для інвестора, який витрачає значні кошти для підготовки проєкту до стадії будівництва, включаючи розробку містобудівної документації (за необхідності), відведення земельних ділянок, передпроектні дослідження, оцінку впливу на довкілля, підготовку проектно-кошторисної документації та інше, вимога внесення попередньої плати за приєднання створює додатковий фінансовий тягар для інвесторів. Запровадження вимоги сплати попередньої плати за приєднання може стати додатковим фінансовим бар'єром для інвесторів, особливо в умовах воєнного стану. Створення додаткових бар'єрів для

інвесторів суперечить меті створення сприятливих умов для залучення інвестицій у розвиток ринків у сферах енергетики, задекларованій у проекті Закону.

Шляхи вирішення проблемних питань. Враховуючи поточну ситуацію в енергетичному секторі України, наслідки для енергетики від військової агресії російської федерації, а також складнощі здійснення господарської діяльності в умовах воєнного стану, вважаємо введення додаткових фінансових вимог до інвесторів недоцільним. Тому, **просимо розглянути можливість виключення з проекту Закону** (зміни до частини 12 статті 21 Закону України «Про ринок електричної енергії») **вимоги щодо внесення замовником на рахунок оператора системи передачі частини вартості плати за приєднання у розмірі 10 євро в гривневому еквіваленті на день її сплати, що визначається відповідно до офіційного курсу Національного банку України, за 1 кВт замовленої до приєднання потужності.**

У разі прийняття народними депутатами рішення щодо необхідності запровадження попередньої плати за приєднання, просимо урахувати позицію та обґрунтування виробників з ВДЕ, що розмір попередньої плати за приєднання не повинен бути більшим за розмір плати за бронювання потужності, та **підтримати подану народним депутатом О. Кучеренко до другого читання правку № 63, яка передбачає «внесення замовником на рахунок оператора системи передачі частини вартості плати за приєднання у розмірі 5 євро в гривневому еквіваленті на день її сплати, що визначається відповідно до офіційного курсу Національного банку України, за 1 кВт замовленої до приєднання потужності».**

III. Приведення раніше укладених договорів про приєднання у відповідність до закону

Положення проекту Закону. Пунктом 1 розділу XII «Прикінцеві положення» проекту закону визначено, що оператор системи передачі та замовники послуг з приєднання до системи передачі повинні привести укладені договори про приєднання у відповідність до закону, що буде прийнятий та набуде чинності. При цьому, встановлено, що договори про приєднання, укладені до набрання чинності законом, які не будуть приведені у відповідність до закону до 1 січня 2025 року та за якими не буде сплачена частина вартість плати за приєднання, передбачена новою частиною 12 статті 21 Закону України «Про ринок електричної енергії», припиняють свою дію з 1 січня 2025 року.

Проблемні питання. Щодо запропонованого положення проекту Закону просимо звернути увагу на наступне:

1) Проектом закону визначений занадто короткий термін для приведення раніше укладених договорів про приєднання у відповідність до закону, що буде прийнятий та набуде чинності (до 01 січня 2025 року). Тут слід ураховувати тривалість регуляторної процедури для прийняття нормативно-правових актів НКРЕКП (договір про приєднання укладається за типовою формою, яка затверджується НКРЕКП) та достатній строк для організації оператором системи передачі процесу внесення змін до договорів про приєднання з метою приведення їх у відповідність до закону.

2) При приведенні у відповідність до закону договорів про приєднання буде існувати певна правова невизначеність у правозастосуванні нових норм, що визначають максимальний строк чинності технічних умов та договорів приєднання, а також встановлюють зобов'язання щодо внесення попередньої плати за приєднання.

На наше глибоке переконання, під час приведення договорів про приєднання у відповідність до закону, повинні бути звільнені від сплати попередньої плати за приєднання такі договори:

- договори, за якими замовником вже здійснено розробку та погодження з оператором системи передачі проектної документації (якщо це було передбачено договором про приєднання) та оплати вартості приєднання. Це може стосуватись як договорів,

укладених до введення в дію військового стану в Україні, так й договорів, укладених під час дії військового стану;

- договори, відповідно до умови яких ще не сплив строк на розробку і погодження з оператором системи передачі проектної документації. На наше глибоке переконання для таких договорів попередня плата не повинна стягуватись, оскільки на практиці це буде стосуватись договорів про приєднання, укладених вже у період дії в Україні військового стану і реалізація таких інвестиційних проектів повинна бути позбавлена надлишкового фінансового тягаря, принаймні, на період дії військового стану. В іншому випадку, це може ускладнити або зовсім зупинити реалізацію проектів у сфері ВДЕ, які вже реалізуються. Багато проектів вже стикаються з підвищенням вартості будівництва, що пов'язано з логістичними труднощами, удорожчанням матеріалів та обладнання, складністю залучення фінансування внаслідок військових ризиків;

Таке звільнення від зобов'язання по сплати попередньої плати повинно бути чітко відображено у законі для правової визначеності норм та уникнення неоднозначного тлумачення його норм оператором системи передачі, державними органами та іншими заінтересованими особами.

В той же час, звертаємо увагу на те, що залишається неурегульованим питання приведення у відповідність до закону договорів, які передбачають приєднання об'єктів будівництва, які знаходяться на тимчасово окупованих територіях і за якими «заморожені» роботи з приєднання з обставин непереборної сили, що не залежать від волі замовника приєднання та оператора системи передачі.

Шляхи вирішення проблемних питань. Пропонуємо у проекті Закону чітко визначити максимальний строк чинності технічних умов та договорів приєднання, а також випадки звільнення від зобов'язання по сплати попередньої плати при приведенні договорів про приєднання у відповідність до закону. З цією метою **просимо підтримати подані народними депутатами І. Совсун та О. Кучеренко до другого читання правки № 146 та № 147, у такій редакції:**

«Пункт 22-1 розділу XVII «ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ» викласти в наступній редакції:

“22-1. За договорами про приєднання, укладеними замовниками з оператором системи передачі до введення правового режиму воєнного стану, за умови що замовником було здійснено погодження проектної документації (якщо це було передбачено договором про приєднання), оплату вартості приєднання в обсягах та на умовах визначених договором про приєднання – строк дії договору про приєднання та технічних умов на приєднання, які є додатком до вказаного договору, продовжується на строк необхідний для завершення будівництва відповідного об'єкту, що визначається на основі проектної документації, але не більше ніж 6 років з дня укладення договору про приєднання. Положення частини 12 статті 21 цього Закону до таких договорів не застосовується.

За договорами про приєднання, укладені замовниками з оператором системи передачі протягом дії правового режиму воєнного стану, до набрання чинності цим Законом, за умови що не сплив термін на розробку і погодження проектної документації згідно укладеного договору на приєднання або замовником було здійснено погодження проектної документації (якщо це було передбачено договором про приєднання), оплату вартості приєднання в обсягах та на умовах визначених договором про приєднання – строк дії договору про приєднання та технічних умов на приєднання, які є додатком до вказаного договору, продовжується на строк необхідний для завершення будівництва відповідного об'єкту, що визначається на основі проектної документації. Положення частини 12 статті 21 цього Закону до таких договорів не застосовується.

Виконання Замовником зобов'язання зі сплати на рахунок оператора системи передачі частини вартості плати за приєднання відповідно до частини 12 статті 21 цього Закону, здійснюється протягом 12 місяців з дати скасування або припинення правового режиму воєнного стану.»

Щиро вдячні за Вашу увагу до пропозицій ЄУЕА та розраховуємо на їх підтримку при прийнятті проекту Закону № 11392.

З повагою,

Директорка ЄУЕА

А. Верещинська